

VÝVOJ A UDRŽOVÁNÍ ZÁVISLOSTNÍHO CHOVÁNÍ Z PSYCHOANALYTICKÉHO HLEDISKA

Eva Tomášková

1. Abstrakt

Při hodnocení abstraktu i celé práce přihlížím ke specifickému charakteru práce – jde v podstatě o pilotní kvalitativní výzkum propojující kasuistiku s určitými teoretickými a metodologickými poznatky.

Odpovědi na otázky „kritérií“:

- *Jsou jasně stanoveny cíle práce, případně výzkumné otázky či hypotézy?*

Cíl je výstižně stanovený a je naznačena jeho specifikace v podobě otázek či hypotéz.

- *Jsou popsány hlavní použité metody?*

Ano.

- *Jsou uvedeny hlavní poznatky a jejich praktické implikace?*

Částečně. Hlavní cíl je ilustrativní, demonstrativní, získání poznatků není na prvním místě.

Závěr: Abstrakt výstižný a má dobrou vypovídající hodnotu, je do značné míry konsistentní s požadavky, ale některá kritéria nelze striktně aplikovat.

Hodnotím jako „výborné“ - 4 body

2. Teoretická část na základě rešerše odborné literatury

Autorka se odvážně pouští do představení prakticky všech známých psychoanalytických konceptů a modelů závislosti. Přihlíží i k psychodynamickým souvislostem vývojových rodinných faktorů. Zabývá se rovněž tématem kodependence. Správně zdůrazňuje práce Bowlbyho, Mahlerové a okruh ego- a self-psychologie jako nejvýznamnější pro relevantní výklad závislostních problémů. Stručně uvádí postup psychoanalytické léčby a její úskalí, věnuje se i kritice a zhodnocení celkového přínosu,

Odpovědi na otázky „kritérií“:

- *Je zdůvodnění práce logické?*

Autorka se snaží prezentované teorie utřídit, což vzhledem k jejich různorodosti i různorodosti psychoanalýzy samotné představovalo nelehký úkol. Výsledek je zdařilý, přehledný, i když na vyšší odborné úrovni možná diskutabilní. Autorka využívá středně

rozsáhlé, ale vhodně zvolené spektrum odborné literatury především překladové, ale i domácí. Seznam literatury je rozsahem i obsahem vyhovující.

- *Je použitá argumentace prezentována standardním způsobem?*

Odkazy jsou vybrány přiměřeně obsahu, svědčí o tom, že autorka rozumí aspoň základům pojetí různých autorů, což samo o sobě není v psychoanalytických proudech snadné. Zacházení s citacemi je standardní.

- *Jsou použité literární poznatky kriticky diskutovány?*

Ano, autorka uvádí i kritické zhodnocení, opět v kontextu literárních pramenů. Zaujmout vlastní diskusní přístup k poznatkům uváděným v teoretické části by ovšem vyžadovalo daleko hlubší znalost základů psychoanalytických teorií a směrů, než lze vůbec od studentky, byť zainteresované, očekávat. Vést fundovanou kritickou diskusi k psychoanalytickým teoriím závislosti by dokázalo v ČR jen malá skupinka odborníků a vedoucí práce konstatuje, že by asi stál na jejím okraji.

Závěr: pro zpracování diskutovaného tématu byla vybrána adekvátní odborná literatura, s níž autorka vhodně zachází. Zpracování poznatků z literatury má více charakter kompilativní a strukturující, ale diskusní partie nechybí, což samo o sobě zaslouží ocenění. Argumentace použitá v práci je standardní.

Hodnotím jako „výborné“ -22 bodů

3. Logika struktury práce

Odpovědi na otázky „kritérií“:

- *Má práce logickou strukturu? 0-1-2-3-4*
- *Má práce vnitřní konzistenci? 0-1-2-3-4*
- *Jsou použité metody opodstatněné a přiměřeně popsány? 0-1-2-3-4*
- *Byl výběr případu/případů opodstatněný? 0-1-2-3-4*
- *Odpovídá rozbor cíli práce? 0-1-2-3-4*
- *Je zaujetí příběhem v rovnováze s odborným odstupem? 0-1-2-3-4*

Celkem hodnotím jako „velmi dobré“ – 20,5 bodů

4. Prezentace případového materiálu

Autorka prezentuje zajímavou, živou kasuistiku, proloženou výroky klientky a vlastními výstižnými a erudovanými komentáři a rozbory. Je zjevné, že ji tento způsob diskuse vyhovuje více než diskuse s odbornými texty. Prozrazuje dobrou znalost problematiky a prokazuje, že literárním poznatkům rozumí a dokáže s nimi zacházet. Po dohodě s vedoucím práce byly některé části kasuistiky zhuštěny nebo vypuštěny, jiné naopak zdůrazněny, aby to odpovídalo cíli a záměru práce.

Odpovědi na otázky „kritérií“:

- *Má kasuistika všechny podstatné části?*

Ano, vše podstatné je uvedeno.

- *Mají anamnézy výpovědní hodnotu?*

Anamnézy mají vysokou vypovídající hodnotu vzhledem k příběhu klientky i vzhledem k tématu a záměru práce.

- *Je vhodně popsán další vývoj klienta a/nebo metody intervence?*

Částečně, v omezeném rozsahu po dohodě s vedoucím práce – viz výše.

- *Byly použity přiměřené nástroje hodnocení?*

Hodnocení kasuistiky tvoří samostatnou, rozborovou / diskusní část, obvyklé postupy hodnocení (dotazníky, cyklický model změny, CMRS schéma, rozbor dle bio-psycho-sociálního modelu) po dohodě s vedoucím práce nejsou prezentovány.

- *Je souhrn výstižný a vypovídající?*

Viz předchozí bod. .

Závěr: prezentace případového materiálu je zcela adekvátní vzhledem ke zpracování diskutovaného tématu. Anamnézy mají vysokou vypovídající hodnotu. Případový materiál je zpracován na vynikající úrovni, vlastní komentáře autorky prozrazují pokročilé klinické myšlení.

Hodnotím jako „výborné“ - 22 bodů

5. Rozbor a interpretace získaných poznatků

V diskusi a rozboru (část 9) autorka rozebírá příběh klientky podle Eriksonových vývojových stadií a konfliktů. Vzhledem k významu ego-psychologické větve psychoanalýzy pro závislostní koncepty je to zcela adekvátní, na druhou stranu ale i dosti odvážné, protože Erikson sám se do teorií závislostí nepouštěl. Autorka to však zvládla přesvědčivě. V závěru části 9 znovu rekapituluje příběh klientky s důrazem na psychodynamicky relevantní zjištění.

Odpovědi na otázky „kritérií“:

- *Má rozbor jasnou strukturu odpovídající tématu a cíli práce? ANO*
- *Jsou prezentovány všechny relevantní poznatky? ANO*
- *Jsou poznatky diskutovány v kontextu teoretické části? ANO*
- *Jsou závěry korektní a srozumitelné? ANO*
- *Byla vzata v úvahu alternativní vysvětlení? ANO, viz též část 10 – Závěr*
- *Byly vzaty v potaz silné i slabé stránky práce? ANO, viz též část 10 – Závěr*
- *Jsou učiněna doporučení pro další výzkum nebo opatření? ANO, viz též část 10 – Závěr*

Závěr: rozbor a interpretace získaných poznatků jsou zdařilé. Představují maximum, co lze z kasuistiky vytěžit a zobrazit prostřednictvím poznatků z teoretické části. Odpovídá tendencím kvalitativního výzkumu narativního směru (není v práci reflektováno). Autorka potvrzuje, že se v problematice pohybuje s porozuměním a klinickým talentem. Na závěr vyzdvihuje potřebu zaměřit se více psychoanalyticky orientovanou psychoterapií zejména v pokročilejších fázích léčby či následné péče.

Hodnotím jako „výborné“ - 27 bodů

6. Etické požadavky

Zpracování případu zajišťuje dostatečně bezpečí klientky, další etické problémy se nevyskytují (etická klausule viz str. 41) .

Hodnotím jako „výborné“ - 13 bodů

7. Odborný a společenský přínos a celková úroveň práce

Autorka si odvážně zvolila téma, které je v adiktologii zanedbávané a leckdy přímo podceňované anebo pokládáno za zcela neúčinné. Ukázala, že lze určitou (i když časově omezenou a zdaleka ne masivní) pozornost, kterou psychoanalytickým a psychodynamickým přístupům v rámci studia adiktologie věnujeme, lze plodně zhodnotit v bakalářské práci - jde o první takto zaměřenou práci od vzniku studijního oboru adiktologie. Ukázala rovněž, že psychoanalytické koncepty mohou výrazně přispět k porozumění etiologii a patogenezi závislostí a doplnit i léčebné spektrum. Tím je její práce přínosná pro rozvoj oboru. Další přínos nacházím v ukázce, jak lze kasuistiku rozebírat, zkoumat a ilustrovat jejím prostřednictvím teoretické poznatky.

Hodnotím jako „výborné“ - 12 bodů

Závěr

Celkový počet bodů: 125,5 bodů ze 137 dosažitelných.

Orientační hladina: výborná práce = min. 119 bodů.

Celkové hodnocení: **výborná práce**

Práci doporučuji k přijetí a k obhajobě při státní závěrečné bakalářské zkoušce.

Při státní zkoušce je vhodné, aby adeptka byla přiřazena k jiné komisi, než je ta, které budu předsedat.

Praha 2. června 2010

Doc. MUDr. PhDr. Kamil Kalina, CSc.
Centrum adiktologie
Psychiatrická klinika 1. LF a VFN
Univerzita Karlova v Praze
Ke Karlovu 11, 120 00 Praha 2

Poznámka: k hodnocení byla použita pracovní verze manuálu hodnocení bakalářských prací studijního oboru adiktologie v úpravě, kterou posuzovatel vypracoval speciálně pro účely hodnocení prací s kasuistickým zaměřením. Manuál dosud není definitivní a jeho použití je zároveň ověřováním jeho funkčnosti.